

rozott célra irányul. A szerves élet teremődése ezzel szemben előre megjósolhatatlan módokon fejlődik, az örökítőanyag változásait a véletlen határozza meg, mindez felveti az ember felelősségét a világban. A második részben Lorenz kijelenti: szembe kell szegülnünk azzal a járványszerű téveszmével, hogy csak a megszámlálható és a megmérhető dolgok számítanak a valósághoz. A harmadik részben kiderül, hogy az emberi szellem olyan viszonyokat teremt, amelyekkel szemben az ember természetes hajlamai már nem állják a versenyt. Azok a kulturálisan és „ösztönösen”, genetikusan programozott viselkedési normák, amelyek régebben még erényesek voltak, jelen körülmények között romlást hoznak ránk. A negyedik részben a szerző a lehetséges feladatokat vázolja fel. A korunkra jellemző technokrácia következménye a túlszervezettség. Kulturális téren is hiányzik a kölcsönhatásoknak az a sokasága, amely minden teremtő fejlődés feltétele. A fiatalokban fontos újjáéleszteni a tudományközpontú és technomorf gondolkodás által elnyomott fogékonyságot a szép és a jó értékei iránt. Sokat ígérő módszerként írja le a könyvében, ha valaki a lehető legfiatalabb korától a lehető legszorosabban kapcsolatban van az élő természettel, akkor megismeri a természet tudással teli valóságát.

A művet ifj. Kőrös László fordította.

A könyvet minden kolléga figyelmébe ajánljuk, Konrad Lorenz többi könyve mellett van a helye a tanári könyvtárakban.

Cartophillus Kiadó, Budapest, 2002. 299 p.

ROZGONYINÉ DR. MOLNÁR EMMA
főiskolai tanár
SZTE Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar
Szeged

Légrádi László: Az ember mint olyan

Légrádi Lászlónak az emberről írt könyve etikai indíttatású írás. Az erkölcsi nevelést – mely a XX. század második felében nem állt az iskolai nevelés homlokterében – nagyon fontosnak, mondhatni mindennél fontosabbnak tartja. Ő maga e könyvvel szándékozik hozzájárulni a változáshoz: meghatározott szempontok szerint áttekinti az emberről szóló tudnivalókat, ezzel akarja segíteni a pedagógusok ilyen irányú nevelőmunkáját. Teszi mindezt a segíteni akarás szándékával úgy, hogy saját tapasztalatai, olvasmányélményei alapján kiválogatja azokat a sarkpontokat, amelyekről feltétlenül tudnia kell annak, aki hivatásszerűen (vagy csak érdeklődésképpen) az emberrel mint érző, gondolkodó lényel foglalkozik.

Tudva azt, hogy az emberről szólni úgy általában pontatlan vállalkozás, kiválasztja, pontokba szedi, s már a bevezetőben közli azokat a témaköröket, melyekről szólni kíván.

Ezek a következők:

A gondolkodó ember; Az érző ember; A cselekvő ember; Az önmagára ismerő ember; A másokhoz forduló ember. Egyúttal a fő fejezetek címeit is megkaptuk ezzel, a részletesebb bemutatás alfejezetekben, a nagyobb témacsoportok felbontásával történik.

Könyvének alapját valláserkölcsi ismeretek adják, az emberi létnek egy önmagával és másokkal szemben elvárható igényességet jelöl ki vezérül, s ezt a gondolatkört viszi végig más és más aspektusba helyezve az embert.

A első rész a gondolkodó ember. Itt szól magáról a gondolkodásról, az ok és okozati törvényekről, s az előítéletet is e témakörön belül taglalja. Összefüggésbe hozza a gondolkodást az erkölccsel és az érzellemmel. A szellemi és erkölcsi fejlődést a társadalmi fejlődés fontos momentumának tartja, s általában a fejlődés minden tekintetben visszatérő téma a számára, a könyv minden fejezetében megjelenik.

A második rész az érző ember bemutatása, azaz a különböző érzelmek leírása, az embert motiváló tényezőként. Szól az érzések és érzelmek etikájáról, a pozitív és negatív érzésekről, kiemelten a szeretetről (e téma is visszatérően megjelenik a későbbi fejezetekben is). A hangulat, a vágy, a szenvedély is szóba kerül, majd az érzelmi kapcsolatok, függőség. Az érzelmi életéről szólva mintegy eligazító tanácsként beszél az érzelmek kezeléséről, sőt az érzelmi intelligenciáról is.

A cselekvő embert a harmadik részben analizálja, külön kiemelve az embert tartalmazó, jobbá tevő munkát.

Nemcsak a cselekedet indítékairól, szabadságáról, következményeiről szól, hanem értékítéletet felvállalva a „jó” és „rossz” cselekedetekről is. Itt ismét helyesebb címszerűen sorolni a tartalmat, a szerző. válogatására hagyatkozva:

„A cselekedetek etikája, erőterei, döntéseink szabadsága, a lelkiismeret”: mindezt egy tömbbe vonja.

A vállalkozások törvénye, a siker, az ember értékteremtő habitusa, sőt az élet értelmének keresése is megjelenik problémaként e fejezetben.

A negyedik, ötödik rész az ember kapcsolata önmagával és másokkal témát öleli fel, ebből adódóan széles spektrumban mozog, és számtalan kérdést taglal, melyek az etika, a pszichológia, a vallás, a pedagógia szakkönyvekben is megjelennek csak más elrendezésben és szándékkal, pl. az akarat, a hit; a világnézet, az erények, az élet és a halál kérdésköre.

A kommunikáció elméletének, gyakorlatának aspektusa jut eszünkbe, amikor az emberi kapcsolatokról, az empátiáról, a közösségi emberről, sőt a beszéd etikájáról szóló részt olvassuk.

Áttekintve e kis könyvet, lesz, aki igenli megállapításait, lesz, aki vitatja azzal a megjegyzéssel, hogy korunk valósága többnyire nincs szinkronban a könyv tételeivel, ismét más elgondolkodik rajta, és – ha pedagógus – bevonja nevelési gyakorlatába is.

A könyv stílusa közérthető, egyszerű, ismeretterjesztő szándékú.

Értéke a jól összeválogatott szakirodalom is, melyet használhatóvá tesz a fejezetekhez rendelt tagolás.

Kiadója a Kemény Gábor Iskolaszövetség. Az embernevelés kiskönyvtára sorozatban jelent meg 2001-ben, Budapesten.